Дужик Н.С.
доцент кафедри ділової іноземної мови
та міжнародної комунікації,
Національний університет харчових технологій
м. Київ, Україна

ІНТЕГРАТИВНИЙ ПІДХІД У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕТНТОСТЕЙ

Викладачам професійно-спрямованої іноземної мови у технічних вузах доводиться розглядати на заняттях теми, які перебувають поза межами їхньої компетенції, як наприклад, зміни клімату. Ця тема не тільки не втрачає актуальності, а й набуває, нових аспектів, що вимагають пильної уваги, особливо зараз в Україні, коли через війну зросли викиди токсичних речовин, вимирає рослинний і тваринний світ, а людям загрожують тяжкі хвороби [1].

З кожним роком екологічна освіта охоплює більшу частину населення, забезпечуючи поступовість у поширенні знань, а також участь різних суспільних груп – від інституту сім'ї до громадських організацій. У цьому процесі заклади вищої освіти відіграють неабияку роль, адже їхня діяльність спрямована не тільки на фахову підготовку майбутніх спеціалістів, але й на здійснення наукових досліджень та вирішення посталих та потенційних проблем.

Попри багатовекторну місію, яку виконують сучасні ЗВО, вони, однак, є наступною ланкою, що має забезпечити поступовість у розвитку екологічної освіти. Саме тому важливо актуалізувати знання здобувачів про довкілля, набуті раніше, а також допомогти їм якнайповніше артикулювати власні уявлення та досвід про зміни клімату.

Щоб оцінити екологічну грамотність здобувачів, їхнє ставлення до теми глобального потепління та готовність до

екологічного активізму, викладачі іноземної мови можуть здійснити опитування, яке стане відправною точкою для персоналізованої роботи зі здобувачами.

Саме інтеграція попередньо здобутих знань та власного досвіду є надійним прийомом, що відкриває можливості для діалогу та подальшого поглиблення знань. Зокрема, варто запропонувати здобувачам поділитися власним досвідом зі збереження природних ресурсів. Приклади екологічно-свідомої поведінки здобувачів (зменшення часу приймання душу, сушіння одягу на повітрі, кількасезонне (чи тривале) носіння одягу та взуття, вимкнення з розетки приладів у неробочому стані, подорож пішки чи велосипедом замість поїздки громадським транспортом та багато ін.) можна використати й у позааудиторній роботі, на таких заходах, як Всесвітній день прибирання, День Землі, Екологічний хакатрон, Тиждень сталої енергії та ін.

Інтегральною складовою навчально-виховного процесу є позааудиторні заходи, організовані фахівцями у галузі захисту довкілля. Такі події є звичними для здобувачів українських університетів. Зокрема, у цьому навчальному році (2022-2023) здобувачі Навчально-наукового інституту харчових технологій ознайомилися з особливостями сортування сміття. Учасники заходу дізналися, що протягом року кожен з нас викидає по 400 кг сміття, та усвідомили, якої шкоди завдають сміттєзвалища людині і природі. Такі події спонукають слухачів не тільки змінити свої споживацькі звички, але й навчають екологічному природокористуванню та мотивують долучитися до реформування екології у своїй країні [2].

Однак особливо ефективним підходом вважають міждисциплінарні курси (чи проєкти), які здійснюються за участю науковців, а також експертів з різних

університетських кафедр чи інституцій, які обізнані зі сучасною науковою літературою з питань захисту довкілля й здатні до їх багатоаспектного представлення здобувацькій аудиторії. Як зазначають дослідники, унаслідок спів-викладання поверхове засвоєння теми трансформується у глибоке вивчення предмета, коли задіяні такі наукові методи, як аналіз та синтез [3].

Міждисциплінарні курси (чи проєкти) також називають інтегративними, адже вони дозволяють вивчати екологічні теми у контексті різних дисциплін, на локальному і глобальному рівнях; не тільки здобувати глибоке розуміння екосистем, але й знаходити рішення до існуючих проблем [4]. Будь-який курс можна назвати інтегративним, навіть якщо він тільки включає окремі елементи з інших дисциплін. У такому разі говорять про міжпредметні зв'язки.

На підставі ґрунтовного аналізу різноформатних інтегративних проєктів дослідники виділили п'ять головних тенденцій у проєктному навчанні, а саме: тематична гнучкість, участь стейкхолдерів, діяльнісна спрямованість, вирішення проблем та розвиток важливих компетенцій [5].

Переконливою ілюстрацією цих тенденцій є Програма реформування міста (the Urban Reformation Program), втілювана Токійським університетом (University of Tokyo) з квітня 2010 по березень 2015 року. Оскільки наукові дослідження та соціальні експерименти вимагали певного досвіду та знань, у Програмі брали участь магістри та аспіранти. Щоб відповісти на виклики, які постали перед громадою у зв'язку з кліматичними змінами, депопуляцією та занепадом міста Кашива (city of Kashiva), яке розташоване неподалік Токіо, університет співпрацював з місцевою владою та корпоративним аналітичним центром. Шість дослідницьких груп збирали дані про енерговитрати й

мобільність населення, вивчали сільськогосподарське та ландшафтне планування, а також інформаційні системи, опитували місцевих жителів й опрацьовували результати. Молоді дослідники, під керівництвом викладачів Токійського університету та зацікавлених стейкхолдерів, поглиблювали своє розуміння сучасних потреб місцевої спільноти, здобували нові наукові знання, недоступні в аудиторії, розробляли і втілювали можливі рішення, набували наукового та менеджерського досвіду. Саме завдяки студентській участі у проєкті стало можливим отримати цінні, ґрунтовні дані, які неможливо було викладачам зібрати самотужки [6].

Безсумнівним є факт, що знання англійської мови відкриває широкі наукові й освітні можливості, часом недоступні у власній країні. Завдяки цифровим технологіям українські студенти мають доступ до багатьох англомовних ресурсів, які збагачують їхній світогляд новою інформацією, а також уможливлюють спілкування з ровесниками з усього світу. Завдання викладацького колективу – організувати так навчальний процес, щоб він був максимально корисним для здобувачів, готував їх до майбутнього професійного життя та забезпечував необхідними компетенціями для кар'єрного та особистісного зростання.

З огляду на це видається за доцільне залучати викладачів англійської мови до спеціалізованих проєктів з інших дисциплін, що вимагають знання іноземної мови, адже не всі викладачі та здобувачі технічних вузів належно володіють англійською мовою, щоб брати участь у міжнародних проєктах чи заходах із зарубіжними експертами. Іноземні мовники можуть бути корисними у допоміжній чи посередницькій ролі, перекладаючи, уточнюючи чи пояснюючи (у міру своїх можливостей) незрозумілі моменти.

Коли йдеться про ґрунтовні, тривалі проєкти – такі, як Програма реформування міста Кашива (city of Kashiva, Japan) – певні види діяльності можна виконувати на заняттях з англійської мови, наприклад, написання дослідницької пропозиції, підготовка звітів для стейкхолдерів та інформаційних матеріалів для широкого загалу, а також у позааудиторний час – налагодження контактів і спілкування з англомовними учасниками проєкту.

Співпраця викладачів технічних дисциплін та іноземних мовників, може змінити характер міждисциплінарних курсів за рахунок перерозподілу робіт комунікативного характеру, виконання яких можуть контролювати викладачі іноземної мови. До того ж гуманітарії мають дещо відмінне, творче світобачення, характеризуються здатністю до альтернативного мислення, добрими комунікативними якостями, що може розширити парадигму наукового пізнання.

Список використаних джерел:

1. Григоренко М., Петровський Д. Екологія України зазнала катастрофічних наслідків через війну (відео). Режим доступу: https://www.unian.ua/ecology/ekologiya-ukrajini-cherez-viynu-zaznala-katastrofichnih-naslidkiv-video-11895222.html

2. Питання екології – в центрі уваги нашої молоді. Режим доступу: https://nuft.edu.ua/news/podiyi/pitannya-ekologiyi-%E2%80%93-v-czentri-uvagi-nashoyi-molodi

3. Kelly, J., McCright, A., & Dietz, T. (2015). Climate Change and Society: Toward Online Pedagogy. *Human Ecology Review, 21*(2), 49–64.

4. Lowell, C. (2008). Beyond “The Lorax?” the Greening of the American Curriculum. *The Phi Delta Kappan, 90*(3), 218–222.

5. Filho, W. L., Shiel C., & Paço A. (2016). Implementing and operationalizing integrative approaches to sustainability in higher education: the role of project-oriented learning. *Journal of Cleaner Production*, 133, 126-135.

6. Trencher, G., Terada, T., & Yarime, M. (2015). Student participation in the co-creation of knowledge and social experiments for advancing sustainability: experiences from the University of Tokyo. *Current Opinion in Environmental Sustainability*, 16, 56-63.